

„Lës Kaszubski” – historia gry

„Lis” (kasz. „Lës”) jest to tradycyjna kaszubska gra karciana. Popularna na pñ. Kaszub, szczególnie w gminie Szemud – powiat wejherowski. Dzisiaj już trochę zapomniana, jednak to z „Lisa” wywodzi się bardzo popularna w całej Polsce „Baska Kaszubska”. W „Lisa” gra się na pieniądze i sportowo /na punkty/.

„Lisa” zaliczamy do dyscyplin sportowych, ponieważ jak mówi sama definicja sportu: „Sport – to systematycznie uprawiana gra, w której występuje pierwiastek współzawodnictwa i dążenie do uzyskania jak najlepszych wyników. Każda forma aktywności (fizycznej i umysłowej) podejmowana w celu rywalizacji - zbiorowej lub indywidualnej, w różnych grach i dyscyplinach, musi być zaliczona do dziedziny sportu”.

Początki „Lisa” jak i „Baški” nie zostały udokumentowane w formie pisanej. Jednak można się domyślać, że korzenie „Lisa” wywodzą się z niemieckiej gry Doppelkopf, która powstała w roku 1895 z połączenia bawarskiej gry schafkopf i skatu. Kaszubi podczas zaboru pruskiego z kaszubili grę poprzez wprowadzenie zmian w zasadach gry. W ten sposób powstał „Lis” – gra jest długa, jednak bardzo emocjonująca, wykazująca pewne podobieństwa do skata i brydża, przeznaczona dla 4 graczy.

„Lis” ma podobne zasady jak „Baška”, występują w nim paralelne rodzaje przebiegu gry: „Gran”, „Zolo”, „Gran – du”, „Zolo – du”. W „Lisie” istnieje taki sam podział na „Starych” i „Młodych” oraz czterokrotna możliwość podwyższania wartości, czyli kontrowania gry: kontra, re-kontra, bok, hirsz. Przy równej liczbie punktów u „Starych” i „Młodych” występuje „Bok”, co najczęściej skutkuje rundą za podwójną stawkę. „Lis” od początku swojego istnienia ma stałą hierarchię trumfów, a więc dama ♣ była - najsilniejsza, a 9♦ – najsłabsza. „LIS” jest grą dość długą i dlatego należy być skoncentrowanym, żeby wiedzieć, kto z kim gra w parze. Pojedyncze rozdania przebiegają długo. Dochodzi do tego duża liczba kart, które gracz ma w ręku – 12 sztuk.

W „Lisa” gra się talią składającą z 48 kart (8 asów, 8 dziesiątek, 8 królów, 8 dam, 8 waletów, 8 dziesiątek, 7 dziewiątek, szpica). Talia składa się z czterech kolorów: ♣-trefl, ♠- pik, ♥- kier i ♦- karo.

Na początku gry, wszyscy gracze otrzymują po 12 kart. Następnie rozstrzyga się, czy rozgrywana będzie „gra zwykła”, „wesele” lub pojedynczy „Stary”. Odbywa się to w ten sposób, że gracz będący na wyjściu – zgłasza odzywkę „Stary” lub „Młody”. Następnie pozostali gracze mogą zgłosić podczas licytacji podwojenie wartości gry poprzez kontrę – drugi „młody” lub zgłoszenie „wesela” lub gry solowej np. „gran”. Celem gry jest zdobycie przez „Starych” 121 oczek, natomiast „Młodzi” muszą ugrać 120 oczek.

Podział na trumfy wyglądał następująco: szpica (jokier lub 7♦), damy: ♣, ♠, ♥, ♦, walety: ♣, ♠, ♥, ♦, as ♦, 10♦, król ♦, 9♦ – najsłabszy trumf. Natomiast pozostałe karty były „FELAMI”. Stanowiły je as-y: ♣, ♠, ♥, 10-siątki: ♣, ♠, ♥ oraz króle: ♣, ♠, ♥. W „Lisie” obowiązywały przez około 100 lat obowiązywały te same zasady, które ustalono na początku. Jednak, gdy zaczęto grać na zasadach sportowych, gra została lekko zmodyfikowana przez dodanie 3 rodzajów gier oraz podwojenie wartości tzw. – „Lisa”.

Nazwa gry wywodzi się od tak zwanego „Lisa”, którym jest as♦. Obie strony gry czyli „Starzy” i „Młodzi” polują na niego poprzez zabranie go drugiej stronie. Gdy jedna ze stron

posiada „Lisa”, stara się tak grać, żeby przekazać go w bitce swojemu partnerowi. Kartą, która poluje na „Lisa” jest szpica, która jest także najsilniejszym „trumfem”. Trzecią bardzo ważną kartą jest kartą dama ♣, która decyduje którzy zawodnicy są „Starymi” i grają w parze. Gdy zawodnik ma dwie damy ♣ w jednym ręku to zgłasza odzywkę „Wesele” lub gra „Cichą” – solówkę przeciw 3 pozostałym zawodnikom..

Bardzo ważną cechą tej gry, jest brak obowiązku przebijania trumfa lub feli jak ma to miejsce w „Baśce”. Obowiązuje zasada pierwszeństwa kontrowania „Młodych”. „Stary” nie może pierwszy kontrować, ale może rekontrować.

W „Lisa” mogą grać cztery, (istnieją również możliwości gry 5 lub 6 osób - osoby stanowiące nadwyżkę czteroosobowego składu stolikowego kolejno opuszczają rozgrywkę). Jednak optymalna liczba zawodników to cztery.

Copyright © 2013 by Mirosław Ugowski
Lës – kaszubska gra karciana, Historia i zasady gry